

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

Developing Guideline the Implementation of Bank School under the Secondary Education Service Area Office of “ROI KAEN SARN SIN” Cluster Provinces

บุญหลาย มุ่งหมาย¹, มานิตย์ อาษานอก²

Boonlai Mungmai¹, Manit Asanok²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ 3) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานโรงเรียนธนาคาร และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรประจำโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 144 คน จาก 36 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพปัจจุบันการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก 3) แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 54 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทาง, โรงเรียนธนาคาร, ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Candidate in Education Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

This research aimed to 1) Investigate the indicators of components of bank school implementation, 2) study the current state and desirable state of bank school implementation for school under the secondary education service area office of “ROI KAEN SARN SIN” cluster provinces, and 3) develop of implementation guideline on bank school implementation for school under the secondary education service area office of “ROI KAEN SARN SIN” cluster provinces. Group of the study were 144 person include administrators teachers and bank of agriculture and agricultural cooperatives employees from 36 schools selected by cluster random sampling method. The research instruments were questionnaires of current and desirable conditions, the structured interview and the evaluation form of suitability and possibility. Descriptive statistics used in this research were mainly percentage, average and standard deviation. The research were found: 1) The implementation of bank school including 6 components 29 indicators. The result of evaluation from seven respondents at high level. 2) The current conditions of bank school implementation for school under the secondary education service area office of “ROI KAEN SARN SIN” at high level and the desirable conditions at high level too. 3) The implementation guideline of bank school for school under the secondary education service area office of “ROI KAEN SARN SIN” including 6 components 54 indicators. The result of suitability and possibility both at high level.

Keywords: Developing Guideline, Bank School, Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives

บทนำ

การออมมีความสำคัญทั้งต่อบุคคล สังคม และเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ในประเทศไทย ได้มีการจัดตั้งกิจการออมสินเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2456 โดยเริ่มดำเนินกิจการแบงก์สี่ฟอยเทีย ตามพระประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เพื่อให้เป็นตัวอย่างของการปลูกฝังการออมอย่างถูกวิธีแต่เยาว์วัย สามารถพัฒนาเป็นค่านิยมที่ดีด้านการประหยัด และการออมเงิน เพราะหากว่าประชาชนในทุก ระดับเศรษฐกิจสังคม รู้จักใช้จ่ายทรัพย์สินของตน อย่างมีประสิทธิภาพ สังคมและประเทศชาติก็จะมีฐานะเศรษฐกิจที่ดี มีความเป็นปึกแผ่นมั่นคง ด้วยเหตุผลนี้ การพัฒนาคุณภาพประชากร จึงเป็นเรื่อง

สำคัญและคุณธรรมที่เอื้อต่อการฟื้นฟูและพัฒนา เศรษฐกิจก็คือ พฤติกรรมประหยัด ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 9) พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในโอกาสขึ้นปีใหม่เมื่อปีพุทธศักราช 2503 ความว่า “ข้าพเจ้าใคร่จะได้กล่าวถึงความสำคัญของการประหยัด ซึ่งรัฐบาลได้ชักชวนให้แต่ละคนปฏิบัติคงจะได้ตระหนักอยู่ทั่วกันแล้วว่า การใช้จ่ายโดยการประหยัดนั้น จะเป็นหลักประกันความสมบูรณ์พูนสุขของผู้ประหยัดเองและครอบครัว ช่วยป้องกันความขาดแคลนในวันข้างหน้าการประหยัดดังกล่าวนี้ จะมีผลดีไม่เฉพาะกับผู้ประหยัดเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอันขึ้นอยู่กับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนพลเมือง ถ้าแต่ละคนทำการประหยัดและช่วยผดุงฐานะของตนเองเป็นส่วนรวม” จากกระแส

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววราชกาลที่ 9 พระราชทานแก่บุคคลที่เข้าเฝ้า เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ว่า “ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่พอกิน มีความสงบ และทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ที่จะทำให้เมืองไทย อยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรื่องอย่างยอด แต่ว่าความพออยู่พอกินมีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยิ่งยวดได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ให้ประชาชนชาวไทย มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง รู้จักการประหยัด อดออม ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่ฟุ่มเฟือย ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของโรงเรียนในเรื่องของการประหยัด และอดออม (ธนาคารออมสิน, 2559: เว็บไซด์)

การออม คือการเก็บสะสมเงินที่ละเล็กละน้อยให้พอกพูนขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ซึ่งการออมส่วนใหญ่มักจะอยู่ในรูปของเงินฝากกับธนาคาร หรือบริษัทเงินทุน (เสกสรร ศุภแสง, 2536: 13-16) “การประหยัด” หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การออม” การประหยัดและการออมมีความหมายคล้ายคลึงกัน ซึ่งหมายถึงการลดการบริโภคในปัจจุบันเพื่อสามารถบริโภคในอนาคตได้มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่าการประหยัดหรือการออมคือการบริโภคอย่างฉลาด รู้จักบริโภคเศรษฐกิจทรัพย์ ในปริมาณที่พอดีกับความต้องการหรือความจำเป็นจริงๆ จึงมีผลให้มีรายได้เหลือเก็บเป็นเงินออมเพื่อการใช้จ่ายในอนาคตได้ บุคคลที่มีการกระทำทำให้เกิดการประหยัด ควรมีลักษณะดังนี้คือ มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่แปรเปลี่ยนไปตามแฟชั่น ใช้จ่ายเงินจำนวนน้อยของตนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด คิดก่อนใช้จ่ายและจ่ายเท่าที่จำเป็นเสมอ ไม่ใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย แต่ก็ได้ตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินสมควรแก่เหตุ รู้จักใช้ ดูแลและบูรณะทรัพย์สินของเครื่องใช้ทั้งของตน และของส่วนรวม มีการวางแผนใช้จ่ายให้รอบคอบ โดยมีสัดส่วนและรู้จักมีความคิดเพิ่มพูนทรัพย์ ด้วยการแบ่งเก็บหรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีก (ชาติศรี

ศิริสวัสดิ์, 2541: 13)

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 50-51) เสนอแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมประหยัต์ว่า บุคคลควรมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีความพอดีในการบริโภค ละเว้นการฟุ้งเฟ้อที่เกินความสามารถ ใช้ทรัพยากรและเวลาให้เป็นประโยชน์มากที่สุด คำนึงถึงฐานะและเศรษฐกิจคิดก่อนจ่าย และใช้เท่าที่จำเป็นไม่ใช้สุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือยหรือตระหนี่ถี่เหนียวจนเกินไป จัดงานและพิธีต่างๆ โดยใช้เท่าที่จำเป็น เพิ่มพูนทรัพย์ด้วยการเก็บและนำไปทำให้เกิดประโยชน์ รู้จักใช้ดูแลรักษา และบูรณะทรัพย์สินทั้งของตนเองและของส่วนรวม รวมถึงวางแผนการใช้จ่ายให้รอบคอบ มีสัดส่วนและออมไว้บ้างตามสมควร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นธนาคารของรัฐบาล สังกัดกระทรวงการคลัง มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาชนบทและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องพร้อมกันนี้ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้จัดทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชนและสังคม มีความเข้มแข็ง โดยจัดกิจกรรมในรูปแบบโครงการต่างๆ ภายใต้นโยบายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อสรรค์สร้างประโยชน์ตอบแทนคืนแก่สังคม อาทิเช่น โครงการธนาคารต้นไม้ โครงการธนาคารความดี และโครงการโรงเรียนธนาคาร เป็นต้น (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ม.ป.ป.: 1) และมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุน การออมเงินในกลุ่มเยาวชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยดำเนินงานในรูปแบบของ “เงินออมในกลุ่มเยาวชน” และมีการพัฒนาระบบการออมเงินมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปี พ.ศ. 2551 ได้เริ่มจัดทำโครงการ “โรงเรียนธนาคาร” โดยการจำลองรูปแบบการทำงานของธนาคารไปไว้ในโรงเรียนเพื่อเป็นห้องเรียนที่มีชีวิตมุ่งหวังให้เยาวชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการเงิน การธนาคาร ให้เห็นความสำคัญของการ

ออมเงิน ซึ่งเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ในอนาคต ตามแนวทางพระราชดำริหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนเปิดโอกาสให้เยาวชนได้ฝึกฝน เรียนรู้และปฏิบัติจริง ในการบริหารจัดการ และการให้บริการด้านการเงินการธนาคาร

โครงการโรงเรียนธนาคาร ให้บริการรับฝากเงินจากนักเรียนโดยการส่งพนักงานของธนาคารออกไปรับฝากเงินตามโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนซึ่งไม่สามารถไปใช้บริการในวันธรรมดาหรือเวลาทำการของธนาคารได้ โรงเรียนธนาคารเป็นธนาคารจำลองที่ดำเนินการโดยนักเรียนในโรงเรียนและอาจารย์ รวมทั้งพนักงานของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ซึ่งทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานและระบบงานของธนาคาร ส่งเสริมให้มีการออมอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการปฏิบัติงาน ให้เกิดทักษะ มีประสบการณ์ตรง และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในอนาคตได้ เด็กและเยาวชนได้เห็น รู้จัก สถาบันการเงินและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการออมเงินอย่างใกล้ชิด (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, ม.ป.ป.: 2)

อีกประการหนึ่งนโยบายของรัฐบาลในการสนับสนุนแนวทางการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม คือ การปรับลดเวลาเรียนของเด็กให้น้อยลง เป็นการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาปรับลดชั่วโมงเรียนของบางวิชาให้น้อยลง ครูต้องใช้ความสามารถในการอธิบายและบูรณาการให้ครบถ้วนอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนอย่างหลากหลาย เพื่อเพิ่มพูนทักษะการคิดวิเคราะห์ ความมีน้ำใจต่อกัน การทำงานเป็นทีม กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเอง โดยเฉพาะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” หมวดที่ 4 สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต กลุ่มกิจกรรมที่ 14 ฝึกการทำงาน ทักษะทางอาชีพ

ทรัพย์สินทาง ปัญญา อยู่อย่างพอเพียงและมีวินัยทางการเงิน (นโยบายรัฐบาล, 2558) กิจกรรมมีวินัยทางการเงิน สามารถใช้จ่ายเงิน เก็บออมเงินอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร และโรงเรียนทุกแห่งได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

จากเหตุผลและความสำคัญของการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสำหรับโรงเรียนที่ได้ดำเนินการโรงเรียนธนาคารร่วมกับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ที่อยู่ในสังกัดจังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคามและกาฬสินธุ์ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานโรงเรียนธนาคารที่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร และส่งผลให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการบริหารและการทำงานอย่างมีขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีในเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนธนาคารและเป็นการสนับสนุนการออมของเยาวชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. ผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 7 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับโรงเรียนธนาคาร และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ดูแลโรงเรียนธนาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวนรวม 230 คน จาก 54 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับโรงเรียนธนาคาร และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ดูแลโรงเรียนธนาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 144 คน จาก 36 โรงเรียน โดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan และการใช้เทคนิควิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยประสานความร่วมมือไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 144 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหาร และครูที่ปรึกษาโรงเรียนธนาคาร จำนวน 6 คน

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ โรงเรียนต้นแบบในการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนธนาคารจากผู้บริหาร และครูที่ปรึกษาโรงเรียนธนาคารต้นแบบ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบประเมินกลับคืนมา จำนวน 7 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาโรงเรียนธนาคารต้นแบบ ใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์

4.2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ใช้วิธีวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมว่า มีความอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ ได้แก่ การให้บริการของโรงเรียนธนาคาร การประชาสัมพันธ์และกิจกรรมส่งเสริมกิจการโรงเรียนธนาคาร และการตรวจสอบ สรุป รายงาน และปรับปรุงผลการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร

2. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการประเมินสภาพปัจจุบัน การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยคณะผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ การให้บริการของโรงเรียนธนาคาร การจัดการด้านบุคลากร การตรวจสอบ สรุป รายงานและปรับปรุงผลการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร

ผลการประเมินสภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยคณะผู้บริหาร ครู และเจ้าหน้าที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับ โดยอันดับหนึ่งมีสองข้อ คือ สถานที่และอุปกรณ์การดำเนินงาน และการตรวจสอบ สรุป รายงานและปรับปรุงผลการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร อันดับสอง คือ การให้บริการของโรงเรียนธนาคาร และอันดับสาม คือ การจัดการด้านบุคลากร

3. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 54 แนวทาง สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านสถานที่และอุปกรณ์ดำเนินงานจัดสถานที่ของโรงเรียนธนาคารให้มีความสะดวกต่อการมาใช้บริการ และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำดื่ม จุดพักรอ และดูแลรักษาความสะอาดสถานที่อยู่เสมอ ควรมีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ กระดาษ เอกสารแบบฟอร์มต่าง ๆ ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์พร้อมโปรแกรม ให้เพียงพอสำหรับการใช้งาน และจัดทำ

คู่มือการใช้งานโปรแกรมให้ให้พร้อมด้วย

3.2 ด้านการจัดการด้านบุคลากร จัดทำบอร์ดผังโครงสร้างการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนนาคูการ ทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดอบรมคณะกรรมการครูที่ปรึกษาและพนักงานโรงเรียนนาคูการ เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามตำแหน่ง (ตามคู่มือบริหารจัดการโรงเรียนนาคูการของ อ.ก.ส.) และให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานแก่พนักงานโรงเรียนนาคูการ ได้แก่ การเปิด-ปิดบัญชี การรับฝากเงิน การถอนเงิน การคิดดอกเบี้ย การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อบันทึกข้อมูล และวิธีการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ

3.3 ด้านการให้ความรู้ และผลตอบแทนแก่พนักงานโรงเรียนนาคูการและสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออม ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การธนาคาร การประหยัด การออม การคำนวณอัตราดอกเบี้ยและองค์ความรู้อื่นๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสม จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออม สอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความสอดคล้องและเหมาะสมของเนื้อหา จัดกิจกรรมฝึกทักษะการสร้างรายได้ จัดระบบการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออม เช่นเดียวกันกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาปกติ (วัดความรู้ ทักษะเจตคติ) โรงเรียนและ อ.ก.ส. จัดทำเกียรติบัตรผู้ปฏิบัติงานพนักงานโรงเรียนนาคูการ

3.4 ด้านการให้บริการของโรงเรียนนาคูการ ควรกำหนดวันและเวลาเปิดทำการโรงเรียนนาคูการอย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ จัดระบบบัตรคิว ให้บริการเปิด-ปิดบัญชี ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเป็นรายสัปดาห์ สรุปยอดการเปิดบัญชี ปิดบัญชี ฝากถอน และยอดนำส่งเงินฝากที่ อ.ก.ส. โดยบันทึกทุกสัปดาห์เป็นประจำ จัดทำกล่องรับความคิดเห็นติดไว้ในจุดที่เหมาะสม

3.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรมส่งเสริมกิจการโรงเรียนนาคูการ โรงเรียนและ อ.ก.ส. ร่วมกันจัดทำแผนการส่งเสริมการออม เพื่อให้นักเรียนรู้จักประหยัด อดออม และดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.6 ด้านการตรวจสอบ สรุป รายงานและปรับปรุงผลการดำเนินงานโรงเรียนนาคูการ จัดทำแผนการตรวจสอบผลการดำเนินงานโรงเรียนนาคูการครอบคลุมทุกด้าน โดยตรวจสอบผลการดำเนินงานและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นประจำทุกเดือน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนนาคูการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนนาคูการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 29 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมว่า มีความอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันการดำเนินงานโรงเรียนนาคูการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผลการประเมินสภาพปัจจุบัน โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก สภาพที่พึงประสงค์ การดำเนินงานโรงเรียนนาคูการ โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนนาคูการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 54 แนวทาง สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านสถานที่และอุปกรณ์ดำเนินงาน ประกอบด้วยแนวทาง 11 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ จัดสถานที่ของโรงเรียนธนาคารให้มีความสะดวกต่อการมาใช้บริการ และมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำดื่ม จุดพักรอ และดูแลรักษาความสะอาดสถานที่อยู่เสมอ ควรมีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ กระดาษ เอกสารแบบฟอร์มต่าง ๆ ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ พร้อมโปรแกรม ให้เพียงพอสำหรับการใช้งาน และจัดทำคู่มือการใช้งานโปรแกรมให้ให้พร้อมด้วย สอดคล้องกับการศึกษาของ จำนงศรี ก่อเกิด (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการธนาคารโรงเรียน (กรณีศึกษาธนาคารออมสิน) จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าที่มีต่อการใช้บริการธนาคารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการใช้บริการธนาคาร โรงเรียน ส่วนใหญ่ใช้บริการธนาคารเพราะมีบริการให้เลือกหลากหลาย และมีความสะดวกง่ายในการติดต่อ

3.2 ด้านการจัดการด้านบุคลากร ประกอบด้วย 7 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ จัดทำบอร์ดผังโครงสร้างการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนธนาคาร ทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดอบรมคณะกรรมการครูที่ปรึกษาและพนักงานโรงเรียนธนาคาร เพื่อให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามตำแหน่ง (ตามคู่มือบริหารจัดการโรงเรียนธนาคารของ ธ.ก.ส.) และให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานแก่พนักงานโรงเรียนธนาคาร ได้แก่ การเปิด-ปิดบัญชี การรับฝากเงิน การถอนเงิน การคิดดอกเบี้ย การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อบันทึกข้อมูล และวิธีการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ

3.3 ด้านการให้ความรู้ และผลตอบแทนแก่พนักงานโรงเรียนธนาคารและสถานศึกษาประกอบด้วย 6 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ จัดทำหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออม ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การธนาคาร การประหยัด การออม การคำนวณอัตราดอกเบี้ยและองค์ความรู้อื่น ๆ ที่สอดคล้องและเหมาะสม จัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงและการออม สอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความสอดคล้องและเหมาะสมของเนื้อหา จัดกิจกรรมฝึกทักษะการสร้างรายได้ จัดระบบการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการออม เช่นเดียวกันกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาปกติ (วัดความรู้ ทักษะ เจตคติ) โรงเรียนและ ธ.ก.ส. จัดทำเกียรติบัตรผู้ปฏิบัติงานพนักงานโรงเรียนธนาคาร ซึ่งการให้ความรู้แก่นักเรียนและการปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการประหยัดและการออม จะส่งผลให้นักเรียนมีความรับผิดชอบทางการเงินของตนเองได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Sherraden และคนอื่น ๆ (2011: 385-399) ได้ศึกษาผลของการมีส่วนร่วมที่โรงเรียนเป็นฐานการศึกษาด้านการเงินและโปรแกรมการออมเงิน ที่น่าสนใจในความสามารถของคนหนุ่มสาวที่จะเข้าใจและจัดการกับการตัดสินใจทางการเงิน ได้สร้างความสนใจในความรู้ทางการเงินและประสิทธิผลของการศึกษาทางการเงิน การศึกษานี้เป็นการศึกษานวัตกรรมสี่ปีในโรงเรียนการศึกษาทางการเงินและการออมโปรแกรมที่เรียกว่า “ฉันสามารถออม” (ICS: I Can Save) ใช้การออกแบบกึ่งทดลอง การศึกษาตรวจสอบข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ในการวิเคราะห์ผลกระทบโปรแกรมเกี่ยวกับความรู้ทางการเงิน เด็กที่เข้าร่วมใน ICS คะแนนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในการทดสอบความรู้ทางการเงินกว่านักเรียนกลุ่มเปรียบเทียบในโรงเรียนเดียวกันโดยไม่คำนึงถึงการศึกษาคู่ปกครองและรายได้ ผลการวิจัยแนะนำว่าเด็กเพิ่มขีดความสามารถทางการเงินเมื่อพวกเขาเข้าถึงการศึกษาด้านการเงินและมันจะมาพร้อมกับการมีส่วนร่วมในการให้บริการทางการเงินที่มีความหมาย

3.4 ด้านการให้บริการของโรงเรียนธนาคารได้แนวทางการดำเนินงาน 12 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ ควรกำหนดวันและเวลาเปิดทำการโรงเรียนธนาคารอย่างน้อย 3 วันต่อสัปดาห์ จัดระบบบัตรคิว ให้บริการเปิด-ปิดบัญชี ถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเป็น

รายสัปดาห์ สรุปยอดการเปิดบัญชี ปิดบัญชี ผาก ถอน และยอดนำส่งเงินฝากที่ ธ.ก.ส. โดยบันทึกทุก สัปดาห์เป็นประจำ จัดทำกล่องรับความคิดเห็นติด ไว้ในจุดที่เหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กุทธิรงค์ นาถมทอง (2558: 87 – 95) ได้ทำการ วิจัย การพัฒนาการดำเนินงานธนาคารโรงเรียนโคก ประสิทธิ์วิทยาแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผล การพัฒนาการดำเนินงานธนาคารโรงเรียน มีจุด เน้นใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านกระบวนการทำงาน 2) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ และ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่

3.5 ด้านการประชาสัมพันธ์ และกิจกรรม ส่งเสริมกิจการโรงเรียนธนาคาร ประกอบด้วย 9 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ โรงเรียนและ ธ.ก.ส. ร่วมกัน จัดทำแผนการส่งเสริมการออม เพื่อให้นักเรียน รู้จักประหยัด อุดออม และดำเนินชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับการศึกษาของ เศชา จันทศักดิ์ (2559: 1,109-1,120) ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรม ของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตาม พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการอดออม และ ด้าน ความประหยัด นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แสดงว่า คณะ ได้พัฒนา คุณธรรม จริยธรรม ตาม พระบรมราโชวาท ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้าน การอดออม และด้านความประหยัดได้อย่าง เหมาะสมจึงทำ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ ได้ มีความตระหนักใน การใช้จ่ายในปัจจุบัน และอนาคตได้เป็นอย่างดี

3.6 ด้านการตรวจสอบ สรุป รายงานและ ปรับปรุงผลการดำเนินงานโรงเรียนธนาคารประกอบด้วย 9 แนวทาง สรุปได้ดังนี้ จัดทำแผนการตรวจ

สอบผลการดำเนินงานโรงเรียนธนาคารครอบคลุม ทุกด้าน โดยตรวจสอบผลการดำเนินงานและความ พึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นประจำทุกเดือน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัย ไปใช้

1.1 ด้านผู้บริหาร ควรเปิดโอกาสให้ มี การจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนหรือโครงการเพื่อ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในด้านที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียนธนาคาร เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการ พัฒนานักเรียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนและธนาคาร

1.2 ด้านผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โรงเรียนธนาคาร การพิจารณาและจัดทำคำสั่งแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนธนาคาร ควรมีการจัดทำปฏิทินการทำงานที่ชัดเจน เพื่อง่าย ต่อการปฏิบัติงาน โดยอาจทำปฏิทินเป็นรายเดือน และรายภาคเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการประชาสัมพันธ์ กิจการโรงเรียนธนาคารที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การออมของนักเรียน เพื่อทราบปัจจัยที่มีผลกระทบ ต่อพฤติกรรมการออม ซึ่งจะสามารถนำผลการ วิจัยมาใช้พัฒนานักเรียนได้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยด้านเจตคติของ นักเรียนที่ปฏิบัติเป็นพนักงานโรงเรียนธนาคาร ที่ มีต่อการเลือกประกอบอาชีพในอนาคต เพื่อศึกษา ว่าในเชิงพยากรณ์ว่า การที่นักเรียนได้ปฏิบัติงานใน โรงเรียนธนาคาร ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ความ รู้สึกนึกคิดของนักเรียนหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (21 ตุลาคม 2525). *ประกาศคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เรื่องค่านิยมพื้นฐาน*.
- จำนงศรี ก่อเกิด. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจในการใช้บริการธนาคารโรงเรียน (ธนาคารออมสิน)*. [<http://research1.pongsawadi.ac.th/2012/11/29>]. (สืบค้น 25 สิงหาคม 2559).
- เดชา จันทศักดิ์. (2559). *การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(พิเศษ), 1,109-1,120.*
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (ม.ป.ป.). *คู่มือบริหารจัดการโรงเรียนธนาคารสาขานักการการเงินวัยเยาว์*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ฤทธิรงค์ นาถมทอง. (2558). *การพัฒนาการดำเนินงานธนาคารโรงเรียนโคกประสิทธิ์วิทยาแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.*
- Sherraden, M. S. and others. (2011). Financial Capability in Children: Effects of Participation in a School-based Financial Education and Savings Program. *Journal of Family & Economic, 32(3), 385-399.*